

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

12. Мироненко Ю.Д. Подсистемы стратегического и оперативного управления / Ю.Д. Мироненко, А.К. Тереханов // Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.cfin.ru/itm/bpr/subsys_auto.shtml
13. Циба Т.Є. Особливості і механізм стратегічного планування / Циба Т.Є. // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №2. – С.151-172.
14. Чухрай Н.І. Інноваційна діяльність в Україні в контексті сучасних тенденцій розвитку світової економіки/ Чухрай Н.І. // Маркетинг в Україні. – 2000. – № 4 (специвпуск). – С. 122-123
15. Эдвинсон Л. Интеллектуальный капитал. Определение истинной стоимости компании / Эдвинсон Л., Мзлуон А. – М: Academia, 1999. – С.434.
16. Эшби У.Р. Введение в кибернетику / Эшби У.Р. М.: Изд-во иностр. лит., 1959. – 432 с.

ПІСЛЯКРИЗОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ

Кучеренко В.В. аспірант кафедри “Міжнародна економіка”, Донецький національний університет (Україна)

Кучеренко В.В. Післякризове регулювання валютного ринку України в контексті глобальних трансформаційних зрушень.

В статті проаналізовано кон'юнктуру валютного ринку України на сучасному етапі. Доведено, що динаміка показників валютного ринку України перебуває під впливом таких двох визначальних чинників: по-перше, стійкого перевищення надходжень іноземної валюти від нерезидентів над переказами на їх користь, по-друге, триває поступове зниження чистого попиту на іноземну валюту. Визначено попит та пропозицію іноземної валюти на готівковому ринку та зроблено висновок щодо ризиків дестабілізації ситуації на валютному ринку України.

Ключові слова: валютний ринок, валюта, обмінний курс, валютне регулювання, глобалізація, економічна політика, девальвація, інфляційні очікування, міжнародні розрахунки, міжнародні резерви.

Кучеренко В.В. Post-crisis regulation of the exchange market of Ukraine in the context of global transformational shifts.

В статті проаналізована кон'юнктура валютного ринку України на сучасному етапі. Доказано, що динаміка показників валютного ринку України знаходиться під впливом таких двох визначальних факторів: во-первых, устойчивого превышения поступлений иностранной валюты от нерезидентов над переводами в их пользу, во-вторых, идет постепенное снижение чистого спроса на иностранную валюту. Определены спрос и предложение иностранной валюты на наличном рынке и сделан вывод о рисках дестабилизации ситуации на валютном рынке Украины.

Ключевые слова: валютный рынок, валюта, обменный курс, валютное регулирование, глобализация, экономическая политика, девальвация, инфляционные ожидания, международные расчеты, международные резервы.

Kucherenko V.V. Post-crisis regulation of the exchange market of Ukraine in the context of global transformational shifts.

The article analyzes the situation on the currency market of Ukraine at the present stage. We prove that the dynamics of the foreign exchange market of Ukraine is under the influence of two determining factors: firstly, sustainable excess foreign exchange earnings from non-residents on the translations in their favor, and secondly, there is a gradual decline in net demand for foreign currency. Determined by the demand and supply of foreign currency in the cash market and concluded that risks destabilizing the situation in the foreign exchange market of Ukraine.

Keywords: currency market, currency, exchange rate, currency regulation, globalization, economic policy, devaluation, inflation expectations, international payments, international reserves.

Постановка проблеми. Інтеграція України у світове співтовариство вимагає оптимізації та вдосконалення функціонування внутрішнього валютного ринку як важливого механізму забезпечення взаємодії між національною та світовою економікою. З іншого боку, валютний ринок та його регулювання займає важливе місце в економічній політиці держави, оскільки стимулює економічний розвиток у країні та здійснює відповідний вплив на стан окремих секторів, галузей і підприємств. Макроекономічні зрушення в економіці країни та її зовнішньому середовищі, своєю чергою, впливають на розвиток валютно-фінансових відносин і певною мірою коригують валютну політику держави. Таким чином, за умов активізації впливу процесів глобалізації на економіку України, що супроводжуються післякризовим ускладненням відновлення основних макроекономічних показників, проблеми функціонування вітчизняного валютного ринку набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем регулювання національного валютного ринку Україну займалися багато вчених-економістів, серед яких можна виділити роботи Бодрової Н.Є. [2], Єпіфанової М.А. [3], Савченко Т.Г. [10], Шевчук Р.Ю. [5] та інших.

Мета статті полягає в оцінці сучасного стану розвитку національного валютного ринку України в контексті впливу глобальних трансформаційних викликів.

Виклад основного матеріалу. За економічним змістом: валютний ринок – це сектор грошового ринку, на якому врівноважується попит і пропозиція на такий специфічний товар – валюту. За своїм призначенням і організаційною формою валютний ринок – це сукупність спеціальних інститутів та механізмів, які у взаємодії забезпечують можливість вільно продати/купити іноземну та національну валюту. Об'єктом купівлі/продажу на цьому ринку є валютні цінності. Суб'єктами – будь-які економічні агенти та посередники (банки, валютні біржі). Ціною на валютному ринку є валютний курс.

Валютний ринок забезпечує своєчасне здійснення міжнародних розрахунків, страхування від валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютні інтервенції та отримання прибутків його учасниками у вигляді різниці курсів валют [2, с. 102].

Стан кон'юнктури валютного ринку виявляється у зміні співвідношення між попитом і пропозицією іноземних валют, що, своєю чергою, є ключовим чинником впливу на валютний курс. Загалом чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку можна розділити на такі три групи: курсоутворюючі; регулюючі; чинники кризового характеру.

Невід'ємною складовою валютного ринку є система валютного регулювання – діяльність держави та державних органів щодо врегулювання міжнародних розрахунків та порядку проведення операцій з валютними цінностями. Останнім часом важливого значення набуває питання подальшого розвитку валютного регулювання та поступової лібералізації валютних відносин у бік спрощення міжнародного обміну товарами, послугами, капіталами, переходу до гнучкого обмінного курсу. Одним із найбільш важливих важелів до регулювання валютної політики є валютна інтервенція. В Україні валютна інтервенція є головним методом НБУ, за допомогою якого впроваджується національне регулювання валютного курсу та запобігання зниженню (підвищенню) валютного курсу гривні [5].

Аналіз кон'юнктури валютного ринку України доцільно розпочати з характеристики поточних тенденцій, що склалися на валютному ринку. У I кварталі 2013 року динаміка показників валютного ринку України перебувала під впливом таких двох визначальних чинників. По-перше, стійкого перевищення надходжень іноземної валюти від нерезидентів над переказами на їх користь – на 2,5 млрд. дол. США, в еквіваленті (водночас обсяг чистих валютних надходжень порівняно з відповідним періодом 2012 року знизився на 20% переважно через зменшення експортної виручки), до порівняння у 2012 році надходження іноземної валюти від нерезидентів перевищували перекази на їх користь на 13,5 млрд. дол. США (в еквіваленті). По-друге, з кінця 2012 року триває поступове зниження чистого попиту на іноземну

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

валюту.

У цілому за I квартал 2013 року він скоротився на безготівковому сегменті міжбанківського валютного ринку в 3,1 рази, а на готівковому сегменті – у 3,5 рази порівняно з відповідним періодом попереднього року (рис. 1). Останнє позитивно позначилося на стані валютного ринку, сприяючи підвищенню його збалансованості, а також передбачуваності динаміки ринкового курсу гривні. У той самий час динаміка попиту та пропозиції на міжбанківському валютному ринку України в I кварталі 2013 року, як і впродовж усього 2012 року була нерівномірною [6].

З метою врівноваження попиту/пропозиції іноземної валюти на міжбанківському ринку Національний банк України здійснював операції як з продажу, так і в купівлі іноземної валюти. Основною метою операцій було запобігання різким ситуативним курсовим коливанням гривні, збереження її прогнозованої динаміки для забезпечення виконання інфляційних орієнтирів, поповнення і диверсифікація міжнародних резервів. Частка операцій Національного банку в загальному обсязі міжбанківського валютного ринку в 2012 році була значно меншою (3,1%), ніж у 2011 році (6,9%). У цілому в 2012 році сальдо валютних інтервенцій Національного банку України було від'ємним і становило 7,5 млрд. дол. США (в еквіваленті), урахуваючи пряму та опосередковану підтримку енергетичної безпеки держави [7, с. 11–12].

Рис. 1. Попит та пропозиція іноземної валюти на готівковому ринку в Україні у 2007-2013 рр. (місячні дані), млрд. дол. США [9]

За операціями з продажу, відповідно до тенденцій на міжбанку на готівковому валютному ринку, гривня також девальвувала на 0,83% з 8,089 грн./дол. США на кінець грудня 2012 р. до 8,156 грн./дол. США на кінець січня 2013 року. У січні – березні 2013 року реальний ефективний обмінний курс гривні знизився на 0,8% порівняно з груднем 2012 року. Номінальний ефективний обмінний курс гривні за цей період посилювався на 0,7% у зв'язку зі зміцненням на міжнародних ринках долара США відносно євро [6]. Офіційний курс гривні до долара США впродовж березня був стабільним і залишався на рівні кінця липня 2012 року – 7,993 грн./дол. США [8].

На рисунку 2 подано динаміку номінального обмінного курсу гривні до долара США та розраховані рівноважні та циклічні значення (відхилення). Національний банк України з квітня 2009 року було започатковано встановлення офіційного курсу гривні до долара США на рівні середньозваженого курсу продавців і покупців на міжбанківському валютному ринку України за попередній робочий день з можливим відхиленням $\pm 2\%$, але в листопаді 2010 року дію постанови було відмінено.

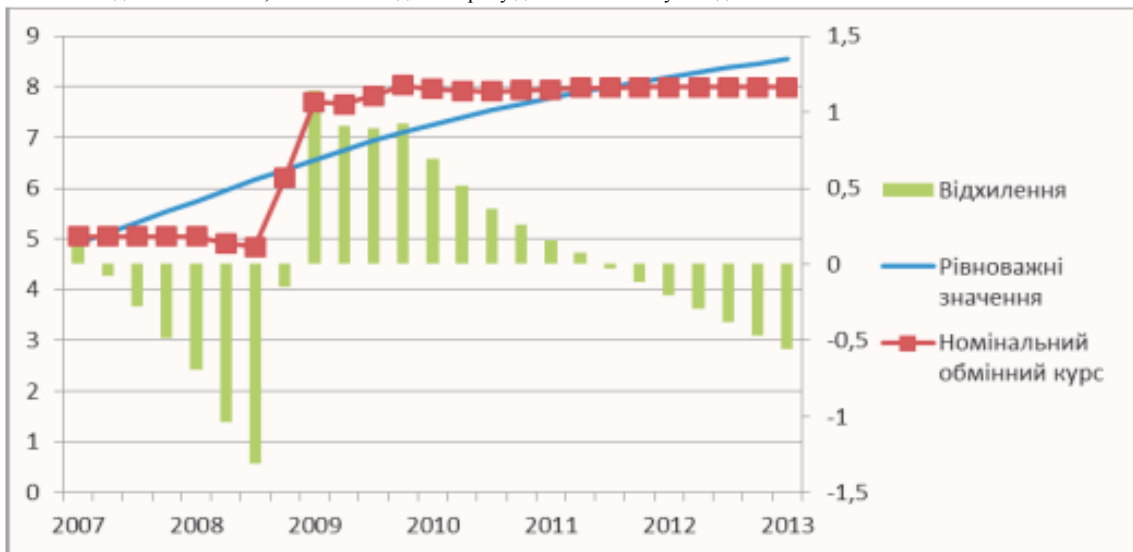

Рис. 2. Динаміка офіційного обмінного курсу гривні у 2007-2013 рр. (місячні дані), грн./дол. США [9]

Упродовж практично всього 2010 року на валютному ринку відчувався дефіцит іноземної валюти, фундаментальним чинником

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

якого було зниження порівняно з 2009 роком валютних надходжень як за експортними операціями, так і за зовнішніми кредитами та депозитами нерезидентів. Крім того, на ситуацію впливало зменшення валютних надходжень на користь резидентів України за одночасного збільшення переказів іноземної валюти нерезидентам за раніше отриманими кредитами. Аналізуючи динаміку зміни офіційного курсу гривні щодо іноземних валют (середнього за період) протягом 2011 року, варто зазначити, що ще починаючи з вересня і до січня 2011 року курс гривні відносно долара поступово зростає: з 7,89 грн./дол. у вересні до 7,95 грн./дол. у січні. У лютому березні 2011 року обмінний був сталим на рівні 7,94 грн./дол., а до липня 2011 року поступово зростає і, отримавши незначне зниження в серпні, знову почав підніматись до набраного рівня аж до кінця 2011 року.

Обсяг міжнародних резервів збільшився за I квартал 2013 року на 0,7% і за станом на 01.04.2013 перевищив 24,7 млрд. дол. США (в еквіваленті). Урядом України та Національним банком України вчасно здійснювались планові платежі з погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу (2 189,7 млн. дол. США в еквіваленті), у тому числі за зобов'язаннями за кредитом «Стенд-бай», отриманим від МВФ (1 406,4 млн. дол. США в еквіваленті). Позитивно на динаміку міжнародних резервів у I кварталі 2013 року також вплинули надходження коштів від розміщення Урядом України ОЗДП (1 027,6 млн. дол. США), ОВДП (2 444,9 млн. дол. США в еквіваленті) та казначейських зобов'язань (3,5 млн. дол. США) в іноземній валюті [6].

Висновки. Незважаючи на дію адміністративних чинників НБУ, ризики дестабілізації ситуації на валютному ринку все ще залишаються (високий рівень невизначеності щодо розвитку світової економіки та зовнішніх фінансових ринків, погіршення стану платіжного балансу, високий рівень зовнішньої заборгованості України тощо). Додатково ефективному функціонуванню валютного ринку в Україні перешкоджають наявність девальваційних очікувань та невідповідність факто дефіє підтримуваних систем обмінного курсу. Тому вважаємо, що для успішного й ефективного функціонування валютного ринку необхідним є: по-перше, забезпечення відповідної ліквідності; по-друге, оптимізація механізму регулювання (застосування фінансових механізмів для забезпечення ефективного регулювання платіжного балансу та збереження рівноваги на валютному ринку); по-третє, підтримка впевненості у грошовій системі та національній грошовій одиниці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Арбузов С. Стан і перспективи розвитку грошово-кредитного ринку України / С. Арбузов, О. Щербаківа // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 6 (196). – С. 3–8.
2. Бодрова Н. Е. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н. Е. Бодрова // Вісник СумДУ. Серія «102 Економіка». – 2012. – № 1. – С. 102–114.
3. Єпіфанова М. А. Інструменти валютного регулювання: сутність, класифікація, характеристика / М. А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3. – С. 113–117.
4. Валютний ринок: місячний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iee.org.ua/files/overviews/valiutnij_rinok_march_2013.pdf.
5. Космина О. М. Валютна інтервенція як інструмент валютнокурсової політики [Електронний ресурс] / О. М. Космина, Р. Ю. Шевчук. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/3_109360.doc.htm
6. Монетарний огляд за I кв. 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=1305098>.
7. Монетарний огляд за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=503712>.
8. Нідзельська І. Вплив валютного регулювання на розвиток вітчизняної економіки / І. Нідзельська // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 83–89.
9. Статистичні матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
10. Савченко, Т. Г. Оцінка ефективності інструментів валютного регулювання в Україні / Т. Г. Савченко, М. А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2. – С. 161–170.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТНК У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Кучко Я.А. аспірант кафедри «Міжнародна економіка», Донецький національний університет (Україна)

Кучко Я.А. Аналіз основних тенденцій інноваційного розвитку ТНК у глобальній економіці. У статті проведений аналіз основних тенденцій та напрямів розвитку діяльності ТНК в сучасних умовах глобалізації та інноваційної орієнтованості економіки. Розглянуто основні чинники зростання та ефективного функціонування суб'єктів бізнесу в глобальному економічному просторі, виявлено тенденції у сфері глобального інноваційного розвитку, необхідні для збереження конкурентоспроможності ТНК на міжнародних ринках. Проаналізовано основні характеристики інновацій як основного рушійного чинника в глобальній економіці. Проведено аналіз рейтингів найбільш інноваційних компаній світу з метою визначення основних напрямків розвитку глобального інноваційного середовища, проаналізовано класифікацію найбільш ТНК за секторальною приналежністю. Розглянуто фактори, що впливають на ефективність функціонування бізнес-процесів в умовах інноваційності. Проведено дослідження ринку патентів, ліцензій, технологій та «ноу-хау» ТНК як головного чинника в інноваційному розвитку світової економіки та причин гальмування розвитку цього ринку.

Ключові слова: інновації, ТНК, глобалізація економіки, НДДКР.

Кучко Я.А. Анализ основных тенденций инновационного развития ТНК в глобальной экономике. В статье проведен анализ основных тенденций и направлений развития деятельности ТНК в современных условиях глобализации и инновационной ориентированности экономики. Рассмотрены основные факторы роста и эффективного функционирования субъектов бизнеса в глобальном экономическом пространстве, выявлены тенденции в сфере глобального инновационного развития, необходимые для сохранения конкурентоспособности ТНК на международных рынках. Проанализированы основные характеристики инноваций как основного движущего фактора в глобальной экономике. Проведен анализ рейтингов самых инновационных компаний мира с целью определения основных направлений развития глобальной инновационной среды, проанализированы классификации крупнейших ТНК по секторальной принадлежности. Рассмотрены факторы, влияющие на эффективность функционирования бизнес-процессов в условиях инновационности. Проведено исследование рынка патентов, лицензий, технологий и «ноу-хау» ТНК как главного фактора в инновационном развитии мировой экономики и причин торможения развития этого рынка.

Ключевые слова: инновации, ТНК, глобализация экономики, НИОКР.

Kuchko I.A. Analysis of the major trends of innovation development of TNC in the global economy. This article analyzes the major trends and directions of development of the activities of TNCs in today's globalized and innovation-driven economies. The main factors of growth and the efficient functioning of business entities in the global economic landscape were considered, trends which are necessary to maintain the competitiveness of TNC in international markets in global innovation development were identified. Article analyzes the main characteristics of innovation as the driving force in the global economy. The rankings of the most innovative companies in the world were analyzed to determine the main directions of development of the global innovation environment, the classification of sectoral affiliation of the largest TNC were researched. The factors affecting the efficiency of business processes in terms of innovation were explored. The research of patents, licenses, technology and "know-how" market of TNC shows its role as the main factor in the innovative development of the world economy and considers reasons for deceleration of this market.